



# Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2011

---

GAEILGE – ARDLEIBHÉAL – PÁIPÉAR II

(90 marc)

---

**DÉARDAOIN, 9 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.45 go dtí 4.15**

- Ceist 1.** Léigh an sliocht seo agus freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leis. **(15 mharc)**  
 Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.  
 Is féidir an **triú ceist** a roghnú as **A nó** as **B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.  
*Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.*

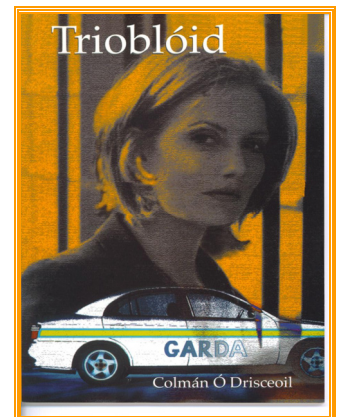
## Focal ar Fhocal

### Cúlra an Scéil

Is Garda Síochána í Carla de Lónra. Tá sí faoi bhrú go mór ina saol. Tá sí scartha óna fear céile, Matt. Tá iníon amháin acu. Bronagh is ainm di. Tá Bronagh ina cónaí le Carla. Bíonn Carla as baile go minic mar gheall ar a cuid oibre. Nuair a bhíonn Carla as baile fanann Bronagh le Matt. Uaireanta ní bhíonn Carla agus Bronagh róshásta lena chéile. Feicimid an míshásamh seo maidin amháin. Bhí ceolchoirm scoile ann agus bhí Bronagh le bheith ag seinm leis an mbanna ceoil ag an gceolchoirm. Chaill sí an seans mar níor thug a máthair ar scoil in am í. Seo mar a tharla an tráthnóna sin.

\*\*\*\*\*

- Níor labhair Carla ná Bronagh sa charr ar an mbealach abhaile an tráthnóna sin. Pháirceáil Carla an carr lasmuigh den teach. ‘Tá brón orm nach rabhamar in am don bhanna ceoil,’ a dúirt sí le Bronagh. Lig Bronagh uirthi nár chuala sí í. ‘Cén fáth nach ndúirt tú liom go raibh tú ag seinm?’ a d’fhiafraigh Carla di. ‘Nach cuma leatsa faoi sin?’ arsa Bronagh go giorraisc. ‘Cad atá i gceist agat leis sin?’ arsa Carla agus í ag coinneáil srian ar a cuid feirge. ‘Bíonn tú déanach i gcónaí. Tusa agus do phost mór tábhachtach. Bhí na tuismitheoirí eile in am. Bhí m’athair in am. Beidh gach duine ag caint fúm,’ a d’fhreagair Bronagh agus an fhéintra le brath ina glór.
- Bhain caint Bhronagh geit as Carla. Ní raibh sí ag súil leis. Chaill sí smacht uirthi féin agus bhéic sí ar Bhronagh. ‘Éist do bhéal, a chailín, agus éist liomsa anois,’ a dúirt sí. ‘Tá brón orm go raibh mé déanach ach tá saol agamsa freisin chomh maith leatsa. Ní fheiceann tusa rud ar bith ach do shaol beag féin.’
- Thuig Carla go raibh sí ag dul thar fóir leis an gcaint fheargach agus leis an searbhas. Bhí a fhios aici go raibh Bronagh gortaithe mar chonaic sí na deora ar a haghaidh. Ach bhí sé ródhéanach. Lean Carla den sciolladh teanga. ‘Sea, tá post mór agam agus ’sea, oibrím go cruu. ’Sea, bím déanach uaireanta agus gabh mo leithscéal, a bhanphrionsa ghleoite, mura mbímse ann gach nóiméad de gach lá chun freastal ortsa.’
- Níor thuig Carla cén fáth a raibh sí chomh gránna seo lena hiníon féin. Stán an bheirt acu idir an dá shúil ar a chéile agus chonaic Carla go raibh na deora ar aghaidh Bhronagh triomaithe cheana féin. Chuir an fhéachaint a chonaic sí i súile a hiníne scanradh uirthi. ‘Bhuel, a Bhronagh, a chroí, an bhfuil aon rud le rá agat nó ar sciob an cat do theanga?’ a d’fhiafraigh Carla agus í ag iarraidh a bheag a dhéanamh den chaint ghéar a rinne sí roimhe sin.
- ‘Bíodh an diabhal agatsa agus do phost mór, a Mhaim ghrámhar,’ a scairt Bronagh amach in ard a cinn is a gutha. ‘Ní haon ionadh gur fhág Daid thú.’ Léim sí amach as an gearr. Phlab sí doras an chairr agus doras an tí ina diaidh. D’fhan Carla sa charr go ceann tamaill. Chaoin sí deora a cinn. Nuair a stad na deora, bhraith sí níos fearr.
- Chuaigh Carla isteach sa teach. Bhí Bronagh sa seomra suite ag féachaint ar *Eastenders*. Rug an bheirt acu barróg ar a chéile agus d’fhan siad mar sin go ceann i bhfad gan focal a rá. Bhí grianghraif de na seanmháithreacha agus de na seanaithreacha ag féachaint anuas ar Charla agus ar Bhronagh ón mballa. Bhí grá agus tuiscint ina súile. Thuig siad go maith na deacrachtaí a bhíonn ag máthair agus iníon óg.



(Sliocht **athchóirithe** as an leabhar **Trioblóid** le **Colmán Ó Drisceoil**)

**Ceisteanna (iad ar cómharc)**

**A (Buntuiscint)**

- (i) Luaigh **dhá** phointe eolais faoi shaol pearsanta Charla. (**Cúlra an Scéil**)
- (ii) Luaigh **dhá** chúis a raibh Bronagh míshásta le Carla. (**Cúlra an Scéil & Alt 1**)
- (iii) Luaigh **dhá** phointe a léiríonn go raibh a fhios ag Carla go raibh Bronagh gortaithe. (Alt 3 & 5)

**B (Léirthuiscint Ghinearálta)**

- (i) Tabhair **dhá** shampla de chaint fheargach ón scéal. I gcás ceann **amháin** díobh, mínigh a bhfuil i gceist ann.
- (ii) Luaigh **dhá** chosúlacht idir Carla agus Bronagh sa scéal. I gcás ceann **amháin** díobh, mínigh a bhfuil i gceist ann.
- (iii) An dóigh leat go bhfuil críoch an scéil sásúil? Luaigh **dhá** chúis le do fhreagra.

---

**Ceist 2.** Freagair **A** nó **B** anseo. Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh. (15 mharc)

**A**

- (i) Ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *ábhair* i gceist ann is atá sa sliocht i **gCeist 1**.  
Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin gcineál sin *ábhair*.

*nó*

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil sa sliocht i **gCeist 1** faoin *ábhar* úd agus a bhfuil faoin *ábhar* céanna sa saothar atá ainmnithe agat.

**B**

- (i) Maidir le do rogha ceann **amháin** de *na téamaí* seo a leanas, ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil *an téama* sin i gceist ann.

Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.

- |               |          |           |
|---------------|----------|-----------|
| (a) Naimhdeas | (b) Grá  | (c) Áthas |
| (d) Díomá     | (e) Brón | (f) Saint |

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin *téama* atá roghnaithe agat.

**Nóta:** I gcás **A** nó **B** thuas, tá cead agat chomh maith dráma Gaeilge a ainmniú ar ghlac tú páirt ann le linn do chúrsa.

**Ceist 3.** Léigh an dá dhán thíos agus freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leo. **(15 mharc)**  
 Ní mór **ceist amháin** a roghnú as **A** agus **ceist amháin** a roghnú as **B**.  
 Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó as B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.  
*Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.*

**Tráthnóna Aoine i Mí na Bealtaine**

Tráthnóna Aoine i mí na Bealtaine,  
 mé i mo shuí i gcúl an tseomra ranga,  
 an ghrian go hard sa spéir gheal ghorm;  
 lon dubh ar ghéag crainn lasmuigh **4**

ag ceol is ag ceiliúradh a shaoil le fonn.  
 Seanchlog os cionn an chláir dhuibh  
 lena aghaidh mhór oscailte bhui  
 ag féachaint anuas go tuisceanach orm. **8**

‘Tóg bog é, go réidh, go réidh’,  
 a deir buillí an chloig liom i gcogair  
 agus gluaiseann a lámha go ciúin,  
 gan strus, gan straidhn, gan deifir. **12**

Tá rang Matamaitice faoi lán seoil,  
 an múinteoir ag obair go dícheallach,  
 deora allais ag bailiú ar a aghaidh,  
 é ag freagairt ceiste go foighneach. **16**

Idir codladh is dúiseacht atá mé féin,  
 mo bhrionglóidí deireadh seachtaine  
 ag fás is ag bláthú i dteas na gréine,  
 tráthnóna Aoine i mí na Bealtaine. **20**

*le Pilib Ó Brádaigh*

**Gluais**

**L.12:** gan strus, gan straidhn: gan trioblóid

**L.13:** faoi lán seoil: ar siúl

**Cúraimí Tí**

Maim ar an idirlíon  
 ar thóir eitiltí saora;  
 beidh sí féin agus Daid  
 ag dul go Meiriceá. **4**

Daid sa chistin  
 ag ullmhú béile  
 ó eolas a fuair sé  
 ó chlár teilifíse. **8**

Mo dheartháir Eoin  
 ina sheomra thuas staighre  
 ag sioscadh le Brigita  
 le cuidiú ó *Skype*. **12**

An cat is an madra  
 ina gciseáin cois tine,  
 ina gcodladh go sámh  
 ar mhuir na dtaibhreamh. **16**

Mé féin agus Síle  
 ag léamh iriseán  
 faoi réaltaí ceoil  
 's réaltaí scannán. **20**

*le Róise Ní Ghráda*

**Gluais**

**L.2:** ar thóir: ag lorg, ag iarraidh

**L.11:** sioscadh: caint os íseal

**L.16:** muir: farraige

**L.16:** taibhreamh: brionglóid

**Ceisteanna (iad ar cómharc)****A (Buntuiscint)**

- (i) (a) Cá bhfuil imeachtaí an dáin *Tráthnóna Aoine i Mí na Bealtaine* suite?  
 (b) Cá bhfuil imeachtaí an dáin *Cúraimí Tí* suite?
- (ii) Cén t-eolas a fhaighimid faoin gclog sa dán *Tráthnóna Aoine i Mí na Bealtaine*?  
 Luaigh **dhá** phointe eolais.
- (iii) Cén t-eolas a fhaighimid faoi na tuismitheoirí sa dán *Cúraimí Tí*?  
 Luaigh **dhá** phointe eolais.

**B (Léirthuisicint Ghinearálta)**

- (i) (a) Cad é *téama* an dáin *Tráthnóna Aoine i Mí na Bealtaine*?  
 (b) Conas a léirítear *an téama* sin sa dán? Is leor **dhá** phointe eolais.
- (ii) (a) Cad é *téama* an dáin *Cúraimí Tí*?  
 (b) Conas a léirítear *an téama* sin sa dán? Is leor **dhá** phointe eolais.
- (iii) Cén saghas duine atá ag caint sa dán *Tráthnóna Aoine i Mí na Bealtaine* **nó** sa dán *Cúraimí Tí*?  
 Tabhair **dhá** phointe eolais mar thacaíocht le do fhreagra.

**Ceist 4.** Freagair **A** nó **B** anseo. (Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

**(15 mharc)**

**A**

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *ábhair* i gceist ann is atá i do rogha ceann **amháin** den dá dhán i g**Ceist 1** thuas.

Ní mór teideal an dáin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil faoin gcineál sin *ábhair* sa dán atá ainmnithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file os ár gcomhair é.

*nó*

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil faoin *ábhar* úd sa dán atá roghnaithe agat as **Ceist 1** agus a bhfuil faoin *ábhar* céanna sa dán atá ainmnithe agat.

**B**

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil do rogha **ceann amháin** de na *téamaí* seo thíos ann.

Ní mór teideal an dáin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

(a) Grá

(b) Bród

(c) Brón

(d) Cáil

(e) Éad / Formad

(f) Foréigean

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán sin faoin *téama* atá roghnaithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file an *téama* sin os ár gcomhair.

**Ceist 5.** Freagair **A** nó **B** nó **C** anseo thíos. (Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

**A**

Bhí tú ag Seó Faisin.  
Scríobh litir chuig do chara ag insint di/dó faoin Seó Faisin.

I do litir luaigh

- an áit a raibh an Seó Faisin ar siúl
- an fáth a raibh an Seó Faisin ar siúl
- cuntas ar na héadaí faiseanta a chonaic tú
- rud **amháin** faoin Seó Faisin a thaitin leat
- rud **amháin** faoin Seó Faisin nár thaitin leat.

**B**

Bhí tú ag dioscó le déanaí.  
Scríobh litir chuig do chara ag insint di/dó faoin dioscó.

I do litir luaigh

- **dhá** rud faoin dioscó a thaitin leat
- **dhá** rud faoin dioscó nár thaitin leat
- socrú a rinne tú chun bualadh le do chara go luath.

**C**

Osclaíodh club óige i do cheantar le déanaí.  
Scríobh litir chuig eagarthóir an nuachtáin áitiúil faoin gclub óige.

I do litir luaigh

- an oscailt oifigiúil
- áiseanna atá sa chlub
- imeachtaí a bhíonn ar siúl sa chlub
- fadhbanna sa chlub
- pointe eolais **eile** faoin gclub.

# **Leathanach Bán**

# **Leathanach Bán**